

Πρόλογος

Όταν ένας ανθρωπολόγος, με την προτροπή ενός ευμενώς διακείμενου εκδότη, αρχίζει να συγκεντρώνει ορισμένα από τα δοκίμιά του για μια αναδρομική έκθεση αυτού που έκανε ή προσπάθησε να κάνει την περίοδο των δεκαπέντε χρόνων από την ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών του σπουδών, έρχεται αντιμέτωπος με δύο ιδιαίτερα δύσκολες επιλογές: τι να συμπεριλάβει και πόσο να σεβαστεί ό,τι συμπεριλάβει. Όλοι εμείς που γράφουμε άρθρα για περιοδικά κοινωνικών επιστημών έχουμε ένα μη βιβλίο μέσα μας και ολοένα και περισσότεροι από μας τα δημοσιεύουμε· όλοι μας φανταζόμαστε πως ό,τι έκανε ο παρελθών εαυτός μας μπορεί να το κάνει καλύτερα ο σημερινός και είμαστε έτοιμοι να επιφέρουμε στο έργο μας αλλαγές που ουδέποτε θα δεχόμασταν από οποιοδήποτε επιμελητή έκδοσης. Το να προσπαθείς να βρεις το μοτίβο στο υφαντό των γραπτών σου μπορεί να είναι εξίσου τρομακτικό με το να προσπαθείς να το βρεις στη ζωή σου· το να υφάνεις εκ των υστέρων πάνω του ένα μοτίβο –«αυτό ήθελα να πω»– αποτελεί πράγματι μεγάλο πειρασμό.

Αντιμετώπισα την πρώτη επιλογή περιλαμβάνοντας σε αυτή τη συλλογή μόνο τα δοκίμια που αναφέρονται άμεσα και ρητά στην έννοια του πολιτισμού. Τα περισσότερα από αυτά είναι στην πραγματικότητα εμπειρικές μελέτες μάλλον παρά θεωρητικές διερευνήσεις, ακριβώς διότι νιώθω άβολα όταν απομακρύνομαι ιδιαίτερα από την αμεσότητα της κοινωνικής ζωής. Όλα τους ωστόσο αποσκοπούν στο να προωθήσουν, περίπτωση προς περίπτωση, μια συγκεκριμένη –κάποιοι θα έλεγαν ιδιόμορφη– άποψη για το τι είναι ο πολιτισμός, τι ρόλο παίζει στην κοινωνική ζωή και πώς θα έπρεπε να μελετηθεί επιστημονώς. Αν και αυτός ο επαναπροσδιορισμός του πολιτισμού υπήρξε ίσως το πλέον μόνιμο ενδιαφέρον μου στην ανθρωπολογία, ασχολήθηκα εκτεταμένα και με θέματα οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής οργάνωσης, συγκριτικής ιστορίας και πολιτισμικής οικολογίας – ενδιαφέροντα τα οποία δεν αντανακλώνται εδώ παρά μόνο περιστασιακά. Έτσι, αυτό που εμφανίζεται ως μια συλλογή δοκιμίων προβάλλει, ελπίζω, ως μια πραγματεία – μια πραγματεία της κοινωνικής θεωρίας όπως αναπτύχθηκε μέσα από μια σειρά

συγκεκριμένων αναλύσεων. Δεν πρόκειται για ανασκόπηση του τύπου «και εν συνεχεία έγγραφα...» μιας κάπως πλανόδιας επαγγελματικής σταδιοδρομίας· το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει ένα επιχείρημα.

Η δεύτερη επιλογή ήταν κάπως δυσκολότερη. Γενικά έχω μια *stare decisis* άποψη για τα δημοσιευμένα έργα, αν μη τι άλλο, διότι, εάν έχουν ανάγκη από σημαντική αναθεώρηση, πιθανότατα δεν θα έπρεπε να αναδημοσιευτούν αλλά να αντικατασταθούν με εντελώς νέα άρθρα που θα έβαζαν τα πράγματα σε τάξη. Επιπλέον, το να διορθώνει κανείς τις εσφαλμένες του εκτιμήσεις προσθέτοντας νέες απόψεις σε προηγούμενα έργα δεν μου φαίνεται τελείως δόκιμο και άλλωστε συσκοτίζει την εξέλιξη των ιδεών που υποτίθεται ότι προσπαθεί να αναδείξει η συλλογή των δοκιμίων σε έναν τόμο.

Παρ' όλα αυτά, δικαιολογείται μια αναδρομική επιμέλεια του κειμένου σε περιπτώσεις όπου η ουσία του επιχειρήματος δεν θίγεται σοβαρά, αλλά αν άφηνε κανείς τα πράγματα όπως ακριβώς γράφτηκαν αρχικά θα προσέφερε παρωχημένες πληροφορίες ή θα υπονόμει μια ζωντανή ακόμη συζήτηση συνδεδεμένη στενά με ένα συγκεκριμένο σύνολο γεγονότων που έχουν πλέον ξεθωριάσει.

Στα δοκίμια που ακολουθούν υπάρχουν δύο σημεία, όπου οι σκέψεις αυτές μου φαίνονται καιρίες και όπου, κατά συνέπεια, επέφερα κάποιες αλλαγές σε όσα είχα γράψει αρχικά. Το πρώτο είναι στα δύο δοκίμια του Πρώτου Μέρους σχετικά με τον πολιτισμό και τη βιολογική εξέλιξη, όπου οι χρονολογήσεις των απολιθωμάτων που παρατίθενται στο αρχικό δοκίμιο έχουν ξεπεραστεί οριστικά. Οι χρονολογήσεις έχουν γενικά οπισθοχωρήσει στο χρόνο και καθώς η αλλαγή αυτή δεν θίγει τα βασικά μου επιχειρήματα, δεν μου είναι πρόβλημα να αναφέρω τις νέες εκτιμήσεις. Δεν υπάρχει λόγος να συνεχίζουμε να λέμε ότι οι Αυστραλοπιθηκίνες εμφανίστηκαν πριν από ένα εκατομμύριο χρόνια, όταν οι αρχαιολόγοι βρίσκουν σήμερα απολιθώματα που χρονολογούνται τέσσερα με πέντε εκατομμύρια χρόνια. Το δεύτερο σημείο συνδέεται με το Κεφάλαιο 10 του Τέταρτου Μέρους, «Η Απαρτιωτική Επανάσταση», όπου η ροή –αν έτσι πρέπει να την αποκαλέσουμε– της ιστορίας των νέων κρατών από την εποχή που γράφτηκε το άρθρο, στις αρχές της δεκαετίας του '60, καθιστά την άγνοια ορισμένων αποσπασμάτων κάπως περίεργη. Τώρα που ο Νάσερ έχει πεθάνει, το Πακιστάν έχει διασπαστεί, η Νιγηρία έχει απο-ομοσπονδιοποιηθεί και το Κομμουνιστικό Κόμμα έχει αφανιστεί από την ινδονησιακή πολιτική σκηνή, το να γράφει κανείς σαν να μην έχουν συμβεί όλα αυτά δίνει μια εξωπραγματική αίσθηση στην πραγμάτευση, μια πραγμάτευση που και πάλι θεωρώ ότι ισχύει ακόμη, έστω και αν ηγείται της Ινδίας η κόρη του και όχι ο ίδιος ο Νεχρού και η Δημοκρατία της Μαλαισίας διευρύνθηκε σε Ομοσπονδία της Μαλαισίας. Έτσι στο σχετικό δοκίμιο επέφερα δύο είδη αλλαγών. Πρώτον, άλλαξα τους χρόνους των ρημάτων, εισήγαγα κάποιες προτάσεις και προσέθεσα μερικές υποσημειώσεις στο σώμα του κειμένου, ώστε να μη διαβάζεται σαν να μην υπήρξαν τα δέκα τελευταία χρόνια. Δεν άλλαξα ωστόσο τίποτε το ουσια-

στικό ώστε να βελτιώσω το επιχείρημά μου. Δεύτερον, προσέθεσα σε κάθε αναλυτική περίπτωση –ξεχωρίζοντάς την από το κυρίως κείμενο– μια παράγραφο που συνοψίζει τις σχετικές εξελίξεις απ' όταν γράφτηκε το δοκίμιο ώστε, αν μη τι άλλο, να φανεί η σημασία που συνεχίζουν να έχουν τα ζητήματα που θέτει το δοκίμιο γι' αυτές τις μετέπειτα εξελίξεις και να αρθεί το αίσθημα του κενού που μεσολάβησε. Εκτός από ελάχιστες τυπογραφικές και γραμματικές διορθώσεις (και αλλαγές στον τρόπο των βιβλιογραφικών παραπομπών για λόγους ομοιομορφίας), το υπόλοιπο κείμενο παρέμεινε ουσιαστικά το ίδιο.

Προσέθεσα εντούτοις ένα κεφάλαιο, το πρώτο, σε μια προσπάθεια να δηλώσω τη σημερινή μου θέση όσο το δυνατό γενικότερα. Καθώς οι απόψεις μου πάνω στα θέματα που τίθενται στα δοκίμια έχουν αλλάξει μέσα στα δεκαπέντε χρόνια που καλύπτουν, υπάρχουν πράγματι κάποιες διαφορές ανάμεσα τον τρόπο που τοποθετούνται ορισμένα θέματα στο εισαγωγικό κεφάλαιο και τον τρόπο που τοποθετούνται σε μερικά από τα αναδημοσιευμένα κείμενα. Ορισμένα προηγούμενα ενδιαφέροντά μου –ο λειτουργισμός, για παράδειγμα– έχουν κάπως υποχωρήσει, ενώ άλλα μεταγενέστερα –η σημειωτική, για παράδειγμα– έχουν κυριαρχήσει. Αλλά η κατεύθυνση της σκέψης σε αυτά τα δοκίμια –τα οποία έχουν διαταχθεί κατά λογική, όχι χρονολογική, σειρά– μου φαίνεται σχετικά συνεπής και το εισαγωγικό κεφάλαιο αντιπροσωπεύει μια προσπάθεια να δηλωθεί πιο ρητά και συστηματικά σε τι συνίσταται αυτή η κατεύθυνση: μια προσπάθεια, εν τέλει, να πω τι έλεγα.

Αφαίρεσα όλες τις ευχαριστίες που περιελάμβαναν τα αρχικά δοκίμια. Αυτοί που με βοήθησαν γνωρίζουν ότι το έκαναν και σε ποιο βαθμό. Δεν μπορώ παρά να ελπίζω ότι τώρα πλέον θα γνωρίζουν ότι το γνωρίζω και εγώ. Αντί να τους εμπλέξω και πάλι στην όλη σύγχυσή μου, ας μου επιτραπεί να ακολουθήσω έναν μάλλον ιδιόμορφο τρόπο, ευχαριστώντας τρία αξιόλογα ακαδημαϊκά ιδρύματα τα οποία μου παρείχαν ένα χώρο ακαδημαϊκής δουλειάς που δύσκολα μπορεί να συγκριθεί σήμερα με οτιδήποτε άλλο στον κόσμο: το Τμήμα Κοινωνικών Σχέσεων του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ, όπου εκπαιδεύτηκα· το Τμήμα Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου του Σικάγο, όπου δίδαξα για μία δεκαετία· και το Ινστιτούτο Προηγμένων Σπουδών του Πρίνστον, όπου εργάζομαι αυτή τη στιγμή. Σε μια εποχή όπου το αμερικανικό πανεπιστημιακό σύστημα δέχεται επιθέσεις ως ανεδαφικό ή κάτι χειρότερο, μπορώ μόνο να πω ότι για μένα ήταν ένα σωτήριο δώρο.

C. G.
Πρίνστον, 1973